

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

- [Назад](#)
- [Головна](#)

Ефективна економіка № 1, 2017

УДК 658.5.012.1

*О. М. Губарик,
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку, аудиту та УФЕБ,
Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро
О. А. Дилевої,
магістр, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро*

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ЯК ОСНОВА ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

*О. М. Gubaryk,
PhD in Economics, assistant professor of accounting, auditing and UFEB
Dnepropetrovsk State Agrarian-economics University, Dnipro
О. А. Dilevoj,
master, Dnepropetrovsk State Agrarian University of Economics, Dnipro*

ORGANIZATION OF ACCOUNT AS BASIS OF THE INFORMATIVE PROVIDING OF ECONOMIC SECURITY OF ENTERPRISES

В статті розглянуто питання інформаційного забезпечення економічної безпеки підприємств. Визначено, що основним джерелом інформації для здійснення оцінки економічної безпеки підприємств та розробки подальшої стратегії є облік, що в свою чергу також передбачає збір та обробку інформації. Виходячи з цього, визначено, що організація належного інформаційного забезпечення економічної безпеки підприємств не можлива без організації обліку. Акцентовано увагу, що організувати облік на підприємстві необхідно за трьома складовими: організаційними, методичними та технічними. Визначено основні елементи облікової політики щодо кожної складової організації обліку та зроблено висновки про необхідність затвердження на підприємстві організаційних регламентів за кожною складовою організації обліку, як основи формування належного інформаційного масиву для прийняття рішень в галузі економічної безпеки діяльності підприємства.

The question of the informative providing of economic security of enterprises is considered in the article. Certainly, that a basic information generator for realization of estimation of economic security of enterprises and development of further strategy is an account that in turn also envisages

collection and treatment of information. Coming from it, certainly, that organization of the proper informative providing of economic security of enterprises is not possible without organization of account. Attention is accented, that organizing an account on an enterprise is necessary after three constituents: organizational, methodical and technical. The elements of registration politics are certain to basis in relation to every component organization of account and drawn conclusion about the necessity of statement on the enterprise of organizational regulations after every constituent of organization of account, as bases of forming of the proper informative array for making decision in industry of economic security of activity of enterprise.

Ключові слова: інформація, інформаційне забезпечення, економічна безпека підприємства, організація обліку, облікова політика.

Keywords: information, informative providing, economic security of enterprise, organization of account, registration politics.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Останнім часом для підприємств України питання економічної безпеки стає все актуальнішим. Керівництво компаній розуміє, що в умовах швидкої зміни зовнішнього середовища функціонування підприємства, необхідно приділяти увагу питанням стійкості економічного розвитку. Забезпечити економічну безпеку підприємства та прорахувати його загрози і ризики не можливо без належного інформаційного забезпечення. В цьому процесі не останню роль має зіграти належна система організації обліку, адже саме достовірні та своєчасні облікові дані є основою проведення аналітичних досліджень в системі економічної безпеки підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проблематиці інформаційного забезпечення економічної безпеки підприємств останнім часом приділяють значну увагу як науковці так і практики. Заслужують на увагу праці Архипова А., Білокомірової Я.М. [1], Власова Л.А. [2], Литвинюк А.А. [4], Печенюк А. [5] та інших. Разом з тим, слід відмітити, що в працях більшості науковців питання інформаційної безпеки підприємства висвітлюються в основному з позиції захисту інформації від несанкціонованого доступу до неї, боротьби з промисловим шпигунством, збереження комерційної таємниці. Безумовно цей напрямок досліджень є досить актуальним в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій, але все ж вважаємо, що питання інформаційної безпеки необхідно розглядати і з позиції формування необхідної інформації для проведення аналітичних розрахунків та прийняття управлінських рішень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основна ціль статті полягає в визначенні значення організації обліку для формування інформаційного забезпечення економічної безпеки підприємства, обґрунтуванні впливу облікової політики на фінансові результати підприємства та визначенні основних елементів облікової політики, що чинять вплив на формування інформаційних масивів у галузі економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Захаров О.І. зазначає, що інформаційна безпека - це такий стан захищеності життєво важливих інтересів особи, суспільства і держави, при якому зводиться до мінімуму заподіяння шкоди через неповноту, несвоєчасність і недостовірність інформації, через негативний інформаційний вплив, негативні наслідки функціонування інформаційних технологій, а також через несанкціоноване поширення інформації. Інформаційна безпека з погляду економічних інтересів нині має особливу актуальність і розглядається як одна з пріоритетних задач стратегічного керування. Інформаційний простір і його інформаційне наповнення варто віднести до найважливіших ресурсів підприємства, здатних приносити великий дохід [3]. Безумовно питання формування на підприємстві необхідного масиву даних дає можливість проводити аналіз господарської діяльності та розробляти на основі нього стратегію підприємства.

Нестача інформації не дає змоги одержати повне уявлення про стан досліджуваного об'єкта, доводиться інтуїтивно доповнювати її можливими варіантами. Надмірна кількість інформації заважає швидкості обробки і осмислення, вимагає додаткових витрат часу і праці, не завжди вдається вичислити головне, вловити закономірності та тенденції, встановити причинно-наслідкові зв'язки, внаслідок чого можливі хибні висновки, необґрунтовані рекомендації.

Взагалі інформацію слід розглядати як впорядковані повідомлення про господарські явища і процеси, що відбуваються на підприємстві, сукупність певних даних і знань про них. Вона може бути виражена за допомогою букв, цифр та інших знаків.

На сьогоднішній день основним джерелом інформації, щодо економічної безпеки підприємства є облік. Разом з тим, облікова система підприємства не може існувати без належного інформаційного забезпечення.

Саванчук Т.М. зазначає: «В обліковому процесі предметами праці є інформація (первинна або проміжна), яка підлягає переробці на результативну. Особливістю облікового процесу є те, що предмети його праці утворюються в самому технологічному процесі як первинні документи, носії даних». Отже, без інформації існування облікового процесу неможливе, тому інформаційне забезпечення можна розглядати як сукупність вхідних даних, система баз даних, їх обробку й одержання необхідної інформації [6].

Виходячи з цього, можна зробити висновок, що належна інформаційна безпека підприємства можлива лише за умови формування в системі обліку правдивих та достатніх інформаційних масивів які можна використовувати для оцінки фінансових результатів підприємства. Сформувати вказані масиви даних можливо лише за умови належної організації обліку на підприємстві.

Призначенням організації обліку є удосконалення та раціоналізація обробки інформації, розподіл робіт між персоналом бухгалтерії, наукова організація праці. Без організованого обліку неможлива діяльність суб'єктів господарювання, оскільки це суперечить чинному законодавству України. Зокрема розділу III Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

У практичному розумінні організація бухгалтерського обліку – це комплекс заходів власника підприємства, або уповноваженого ним органу, направлених на забезпечення реєстрації фактів господарського життя та узагальнення їх з метою отримання необхідної інформації для складання звітності та прийняття управлінських рішень.

Крім того, організацію обліку можна розглядати як науково обґрунтовану сукупність умов, при яких найбільш економно і раціонально здійснюється збір, обробка і зберігання бухгалтерської інформації з метою оперативного контролю за правильним використанням майна підприємства та надання користувачам неупередженої фінансової звітності.

Метою організації бухгалтерського обліку є:

- отримання інформації про наявність і оцінку активів і зобов'язань підприємства та результати його діяльності;

- складання достовірної звітності для надання її користувачам.

Завдання організації бухгалтерського обліку – підбір складових організації обліку які забезпечать виконання завдань бухгалтерського обліку в умовах конкретного підприємства. До таких складових відносяться:

- форма організації бухгалтерського обліку (обліковий персонал);

- методика ведення бухгалтерського обліку;

- технологія і техніка ведення бухгалтерського обліку.

Суб'єктами в організації бухгалтерського обліку виступають власник, керівник підприємства та головний бухгалтер, об'єктом – обліковий і аналітичний процеси, структура обліково-економічних підрозділів апарату управління, праця виконавців – людей, зайнятих обліком, контролем та аналізом, організаційне, правове та технічне забезпечення обліку, контролю і аналізу та їх розвиток, тобто система бухгалтерського обліку.

Від того наскільки підприємство раціонально підходить до питань організації обліку та їх документального забезпечення залежить повнота, достовірність та своєчасність інформації, що надходить для оцінки економічної безпеки.

Отже, на нашу думку, організація обліку є основою інформаційного забезпечення економічної безпеки підприємств. При цьому, на інформаційне забезпечення економічної безпеки здійснюють вплив всі три складові організації обліку: організаційні, технічні та методичні.

Організаційні складові включають визначення структури бухгалтерії, розробку інструкцій, внутрішніх стандартів, способів ведення обліку, взаємодію бухгалтерії з управлінськими службами, відповідальність та інші аспекти діяльності облікового апарату.

До методичних складових організації обліку відносять принципи та правила отримання, обробки, фіксації, передачі інформації, оцінки, ведення рахунків, критеріїв розмежування основних засобів та МШП, нарахування амортизації, обліку ремонтів, оцінки запасів та готової продукції списання витрат майбутніх періодів, визначення обсягу реалізації продукції встановлення резерву сумнівних та безнадійних боргів, обліку та розподілу накладних витрат і включення їх до собівартості, утворення статутного (акціонерного, додаткового, резервного) капіталу, визначення результатів діяльності (щомісяця, щокварталу, раз в рік), фондів спеціального призначення тощо.

Технічні складові передбачають використання наступних елементів: План рахунків бухгалтерського обліку, форма бухгалтерського обліку, документообіг, організація внутрішнього контролю, порядок складання регістрів обліку та форм звітності, проведення інвентаризації майна та зобов'язань.

Законодавством України визначено обов'язковість документального оформлення облікової політики відповідними розпорядчими документами, але на сьогоднішній день на більшості підприємств такі розпорядчі документи на складені взагалі, або носять формальний характер. Документом, що регламентує організацію обліку на підприємстві, може бути Наказ про облікову політику, або Положення про облікову політику. Зазначеним документом має бути визначено всі складові організації обліку, адже в залежності в того як організований облік буде будуватися рух інформаційних масивів в системі економічної безпеки.

Варто зазначити, що якщо організаційні та технічні складові організації обліку в основному визначають порядок збору інформації, обов'язки виконавців, документування інформації та порядок її передачі, то

методичні складові здійснюють безпосередній вплив на фінансовий результат підприємства. Так, результатом належної організації обліку є формування облікової політики підприємства.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» та п.3 розділу I НП(С)БО 1 облікова політика – це сукупність принципів, методів і процедур, що використовуються підприємством для складання та подання фінансової звітності. Тобто це вибір самим підприємством певних і конкретних методик, форми і техніки ведення бухгалтерського обліку, виходячи з чинних нормативних актів і особливостей діяльності підприємства.

Крім цього, облікова політика є інструментом управління фінансовим результатом підприємства, адже методичні складові облікової політики передбачають, наприклад, вибір методу нарахування амортизації, методу списання виробничих запасів, методу нарахування резерву сумнівних боргів та інших питань. Зрозуміло, що застосування того чи іншого методу впливає на розмір витрат, а отже в кінцевому варіанті і на фінансовий результат підприємства.

Достатній рівень знань можливостей облікової політики дає можливість підвищити, чи навпаки знизити фінансовий результат підприємства та оптимізувати оподаткування, а це безпосередньо позначиться на покращенні економічної безпеки підприємств.

На підприємствах проблеми з формуванням якісної облікової політики пов'язані в основному з відсутністю чітких методичних рекомендацій щодо її формування. На сьогодні в Україні діють «Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства» затверджені Наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 635, але вони розкривають можливі варіанти щодо елементів облікової політики за методичними складовими тоді як організаційні та технічні складові залишаються не висвітлені. Вказані складові організації обліку, а отже і облікової політики хоч і не чинять прямого впливу на фінансовий результат, але безпосередньо впливають на організацію інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень. Тому вважаємо за необхідне згрупувати вказані елементи облікової політики для зручності прийняття рішень щодо організації обліку за вказаними складовими (таблиця 1).

Таке групування дозволить спростити порядок організації обліку та передбачити в Наказі про облікову політику підприємства всі суттєві питання щодо організації обліку на підприємстві.

Таблиця 1.
Елементи облікової політики підприємства щодо загальних питань організації обліку
(організаційна та технічна складова)

№ з/п	Елементи облікової політики підприємства	Можливі варіанти
1	Форма організації обліку (вибір суб'єкта, що здійснює облік)	— бухгалтер чи бухгалтерська служба; — керівник; — приватний підприємець; — аудиторська фірма
2	Організація роботи облікового апарату	— централізована; — децентралізована; — змішана
3	Тип організаційної структури бухгалтерії	— Лінійна; — штабна; — комбінована;
4	Організаційна структура апарату бухгалтерського обліку	— Інтегрована; — деінтегрована (з відокремленням управлінської або податкової бухгалтерії)
5	Технологія оброблення облікової інформації	— ручна; — із застосуванням комп'ютерної техніки; — програмне забезпечення
6	Форма бухгалтерського обліку	— Журнально-ордерна; — меморіально-ордерна; — спрощена, без ведення реєстрів обліку майна; — спрощена, з веденням реєстрів обліку майна;
7	Робочий план рахунків підприємства	Обов'язковий додаток до наказу про облікову політику
8	Організація документообігу	— Наявність графіка документообігу; — контроль за його виконанням
9	Порядок проведення інвентаризації	— Склад інвентаризаційної комісії; — частота проведення інвентаризацій; — строки проведення інвентаризацій; — перелік майна та зобов'язань, що підлягають інвентаризації

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Таким чином, належна організація обліку на підприємстві дасть можливість чітко встановити виконавців щодо збору інформації, порядок її обробки, строки надходження в бухгалтерію підприємства, а обґрунтований підхід до визначення методичних складових облікової політики дасть можливість ще й управляти фінансовим результатом підприємства. Тому вважаємо за необхідне в подальшому здійснити розробку внутрішніх регламентів щодо організації обліку для конкретного підприємства.

Список літератури.

1. Білокомірова Я.М. Інформаційне забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності / Я.М. Білокомірова // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2010. - № 29. – С. 308-312.
2. Захаров О.І. Інформаційне забезпечення управління системою економічної безпеки підприємства / О.І. Захаров. – [Електронний ресурс]. - Режим доступу: file:///C:/Users/Downloads/zakharov_0010.pdf вільний.
3. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства затверджені наказом Міністерства фінансів України від 27 червня 2013 року № 635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.golovbukh.ua/regulations/1521
4. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.99р. № 996-XIV // Головні нормативні документи для бухгалтера: практичне керівництво «Бібліотека баланс». – 2016. – № 2. – С. 4 – 10.
5. Саванчук Т.М. Забезпечення облікового процесу як важлива складова організації обліку / Т.М. Саванчук // Збірник наукових праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 9 (33).- Ч.3.- редкол.: відп.ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В.- Луцьк, 2012.- С. 196-201.
6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 07.02.13 року № 73 // Збірник Положень (стандартів) бухгалтерського обліку: практичне керівництво серії «Бібліотека «Баланс». – 2016. – № 1. – С. 1–33.

References.

1. Bilokomirova Ya.M. (2010) "Informative providing of economic security of entrepreneurial activity", *Visnik ekonomiki transportu i promislovosti*, vol. 29, pp. 308–312.
2. Zakharov O.I. "Informative providing of management of economic security of enterprise" [Online], available at: file:///C:/Users/Downloads/zakharov_0010.pdf (Accessed 1 February 2017).
3. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "Methodical recommendations are in relation to registration politics of enterprise"", available at: [http:// zakon.golovbukh.ua/regulations/1521](http://zakon.golovbukh.ua/regulations/1521) (Accessed 1 February 2017).
4. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine "About a record-keeping and financial reporting in Ukraine", *Golovni normativni dokumenti dlya bukhgaltera: praktichne kerivnitstvo «Biblioteka balans»*, vol. 2, pp. 4–10.
5. Savanchuk T.M. (2012) "Providing of registration process as a constituent of organization of account is important", *Zbirnik naukovikh prats'. Luts'kiy natsional'niy tekhnichniy universitet*, vol. 9(33), pp. 196–201.
6. Cabinet of Ministers of Ukraine (2013), "Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "National position (standard) of record-keeping 1 the "General requirements to the financial reporting"" *Zbirnik Polozhen' (standartiv) bukhgalters'kogo obliku: praktichne kerivnitstvo serii «Biblioteka «Balans»*, vol. 1, pp. 1–33.